

INTERESUL EGOIST SI SELECTIA NATURALA INDUC SI LIMITEAZA COMPORTAMENTUL COOPERATIV

Note de lectura la: [TULLOCK Gordon 1972] *Edge of the Jungle*, in [STRINGHAM Edward 2005] *Anarchy, State and Public Choice*, Northampton, Massachusetts, Edward Elgar Publishing Co.

Oare interesul egoist al celui puternic va lucra intotdeauna in defavoarea celui slab? Cu alte cuvinte, Oare intotdeauna o resursa dorita si de un individ slab si de un individ puternic, va genera o confruntare, in urma careia cel mai puternic o va lua in dauna celui slab?

Nu. Iata cinci motive:

1. Un motiv pentru care cel puternic uneori evita confruntarea si renunta in favoarea celui slab este ca o **vanatoare in echipa** cu el ii poate aduce castiguri mai mari decat o vanatoare de unul singur: Anumiti indivizi vor observa ca in echipa pot vana atat de mult incat fiecare din ei sa ajunga la resurse mai mari decat ar putea lua de unul singur. Va exista cooperare temporara. Pentru ca echipa sa functioneze si in viitor, este nevoie ca cei slabi sa aiba asteptarea ca vor primi si ei ceva mai mult decat ar lua oricum pe cont propriu. Pentru a face asteptarea credibila, cei puternici din grup vor trebui in mod rational sa se abtina de la a lua unele resurse pradate de echipa, resurse pe care desi le vor dori, le vor ceda in favoarea membrilor mai slabi ai echipei. Cand valoarea estimata in prezent de catre cel puternic a castigului anticipat din raiduri viitoare cu aceasta echipa e mai mare decat valoarea estimata in prezent a castigului pe care l-ar avea acum daca n-ar mai imparti prada echipei cu ceilalti membri, cel mai puternic individ se va abtine in favoarea unuia mai slab.

2. Alt motiv pentru care cel puternic uneori evita confruntarea si renunta in favoarea celui slab: **teama de alte echipe.**

Cat de mult sau pana la ce punct ne putem astepta sa renunte cel puternic in favoarea celui slab?

Nu prea mult, din cauza mecanismelor evolutioniste. Un bagaj genetic al cuiva puternic care favorizeaza renuntarea creste sansele celor din jur de a supravietui si de a se reproduce, si le scade pe cele proprii. Deci un individ puternic si cu constrangeri interioare morale (care renunta sa foloseasca o resursa in interesul propriu atunci cand alti indivizi puternici o doresc mai mult) nu va fi un exemplar de succes.

3. Alt motiv pentru care cel puternic uneori evita confruntarea si renunta in favoarea celui slab: **teama ca individul slab se va comporta "irational"**, va fi cuprins de furie si se va lupta pentru o resursa chiar impotriva unor sorti favorabili.

Ce inseamna aici "comportament irational"?

Inseamna sa fii in mod obisnuit capabil sa calculezi ca valoarea resursei disputate inmultita cu probabilitatea unei victorii in acel conflict, este mai mica decat valoarea starii in care nu te lupti deloc, si totusi sa te angajezi in lupta.

Cum de exista asemenea comportament irational?

Observam ca evolutia a favorizat acele exemplare care in general adopta strategia evitarii luptelor cu cei puternici dar care au si un mecanism biologic de pierdere a compatului, si uneori se comporta irational. Se pare ca aceasta strategie e mai

buna si decat "fii mereu rational" si decat "fii mereu irational". De ce? Pentru ca mutatii genetica rationali dar si cu un mecanism de pierdere a cumpatului pot profita de niste oportunitati in plus. Aceste exemplare au reusit sa se repoduca mai bine decat cele care nu-si pierd cumpatul pentru ca uneori cei mai puternici gasesc mai avantajos pachetul "*renunta la inca o unitate de mancare dar macar evita ranile unei lupte cu un individ mai slab dar care lupta irational si feroce*" decat pachetul "*lupta ca sa mananci si aceasta unitate si suporta ranile unei lupte, chiar daca victorioase*". Faptul ca cei puternici uneori sunt in fata unei asemenea situatii, in care e mai avantajos sa renunte in fata unui exemplar irational, e o oportunitate pentru cei mai slabi. Insa indivizii care joaca dupa strategia simpla "evita lupta cu cel mai puternic, punct", si nu au mecanismul de pierdere a cumpatului, nu vor profita de ea si isi vor diminua sansele de supravietuire si de reproducere in favoarea celor care sunt uneori irationali.

4. Alt stimulent pentru renuntarea exploatarei celui slab de catre cel puternic la maxim: **Perspectiva schimbului**. Nu observam schimburi pure in lumea animalelor. Dar la oameni, cel puternic intelege ca libertatea si proprietatea celui exploatat sunt mijloace necesare pentru castiguri personale viitoare. Cel puternic va gasi avantajos sa-l incurajeze pe cel slab si exploatat sa produca mai mult. Exploatarea "dincolo de programul obisnuit" va descuraja productivitatea celui slab si exploatat.

Cat de mult sau pana la ce punct ne putem astepta ca perspectiva schimbului sa genereze comportament cooperativ din partea celui puternic?

Pana in punctul in care valoarea estimata in prezent de catre cel puternic a resursei pe care ar putea-o lua acum cu forta de la cel slab este mai mare decat valoarea estimata in prezent a sumei posibilelor castiguri viitoare din schimbul cu cel slab. Aceasta e limita.

5. Alt stimulent pentru renuntarea la exploatare intotdeauna: **Creditul**. Avantajele creditului pe care un om puternic le-ar putea primi de la viitori parteneri de afaceri creditori intaresc disciplina cooperarii cu creditorii de azi, (chiar daca ei sunt niste oameni slabi si ar putea fi exploatati), altfel si-ar strica reputatia de platitor prompt.

Cat de mult sau pana la ce punct ne putem astepta ca perspectiva creditelor sa genereze comportament cooperativ din partea celui puternic?

Pana in punctul in care valoarea anticipata in prezent a castigurilor din viitoare credite devine mai mica decat valoarea anticipata in prezent a castigurilor pe care le-ar putea avea azi daca nu ar plati datoria pe care trebuie s-o plateasca azi.

Cat de mult si pana la ce punct ne putem astepta ca cei care pot sa fuga cu credite MARI, chiar sa fuga cu ele?

Nu la infinit. Pentru ca din ce in ce mai multi isi vor dau seama ca un aparat de mentinere a ordinii care sa asigure respectarea angajamentelor de plati MARI ar fi in interesul lor. Din ce in ce mai multi isi vor da seama ca pot beneficia de investitii mari si acumulari mari de capital.